MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
ANTON DEPASQUALE**

**ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2003

Appell Civili Numru. 2647/1999/1

Angelo Abela

Vs

Joseph Zahra u Napuljun Carabott u b'digriet tad-disgha u ghoxrin (29) ta' Ottubru, 2002 Nadia Schiavone, Maryrose Schiavone, Elvira Abela u Anthony Abela gew ammessi li jintervjenu *in statu et terminis* fil-kawza

Il-Qorti;

Rat l-att ta’ citazzjoni pprezentat fil-Prim Awla tal-Qorti Civili illi permezz tieghu l-attur, wara illi ppremetta illi huwa jippossjedi b’titolu ta’ qbiela ghalqa maghrufa bhala *Ta’ Lamburdi* ossija *Lombardi* fil-limiti taz-Zejtun u peress illi m’ghandux access dirett ghat-triq, igawdi dritt ta’ passagg minn fuq ghelieqi posseduti mill-konvenuti; illi l-attur ilu ghal dawn l-ahhar *circa* ghoxrin sena jezercita dan id-dritt ta’ passagg sija bit-*truck* ossija *van* u sija bil-*bailer*; illi fit-2 ta’ Novembru, 1999 iz-zewg konvenuti zammew l-attur b’mod vjolenti milli jezercita dan id-dritt ta’ passagg, u kwantu ghall-konvenut Carabott intimalu li seta’ jghaddi biss bir-rigel u kwantu ghall-konvenut Zahra. dan harat l-ghalqa kollha nkluz il-passagg b’mod li ghalhekk l-attur ma jistax bl-ebda mod jghaddi minn fuq l-ghelieqi minnu posseduti; illi dan l-agir tal-konvenuti jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin fil-konfront tal-attur; u illi minkejja gew interpellati sabiex jergghu jirripristinawlu d-dritt ta’ passagg li l-attur kien igawdi, l-konvenuti baqghu inadempjenti; talab ghaliex dik il-Qorti m’ghandhiex: 1. Tiddikjara li l-konvenuti kkommettew spoll vjolenti u illegali fil-konfront tal-attur; 2. Tikkundanna lill-konvenuti sabiex fi zmien qasir u perentorju jergghu jirreintegraw lill-attur fid-dritt li kien jippossjedi u cjoè li jghaddi bit-*truck* ossija *van* u il-*bailer* minn fuq l-ghelieqi f’idejn il-konvenuti; 3. Fin-nuqqas, tordna l-hrug ta’ mandat *in factum* kontra l-konvenuti jew min minnhom ma jirreintegrax lill-attur kif ordnat fit-talba precedenti; bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficjali tal-4 ta’ Novembru, 1999 kontra l-konvenuti li huma ngunti ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta’ l-attur, u l-lista tax-xhieda relativa;

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet tal-konvenut Napuljun Carabott illi permezz taghha eccepixxa:

1) Illi l-eccipjent assolutament ma ikkommetta ebda spoll vjolenti u/jew illegali fil-konfront tal-attur fid-data in kwistjoni jew f’xi okkazjoni ohra;

2) Illi kull ma gara, almenu da parti tal-eccipjent fil-konfront tal-istess attur, huwa semplicement li filwaqt li l-

eccipjent ikkonceda li l-attur ghandu dritt ta' passagg minn fuq ir-raba' tal-esponent, hemm kontestazzjoni dwar il-portata u modalità tal-istess dritt ta' moghdija. Kemm l-esponent kif ukoll l-attur kellhom diskussjonijiet civili f'dan ir-rigward, u, ghalkemm ma intlahaq ebda ftehim ahhari bejniethom, ma kien hemm ebda spoll vjolenti jew klandestin da parti tal-esponent;

3) Salvi eccezzjonijiet ulterjuri jekk u meta jkun il-kaz;

4) Ghaldaqstant, it-talbiet tal-attur fil-konfront ta' l-eccipjent ghandhom jigu respinti fl-intier taghhom u bl-ispejjez kontrih;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut Napuljun Carabott u l-lista tax-xhieda relativa;

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-konvenut Joseph Zahra illi permezz taghha eccepixxa:

1. Illi t-talbiet tal-attur ghandhom jigu michuda ghax infondati fil-fatt u fid-dritt peress li mhux minnu li l-konvenut qed jcahhad lill-attur milli jezercita xi dritt ta' passagg mill-ghalqa mikrija mil-esponenti, ghal go dik mikrija mil-attur;

2. Illi bla pregudizzju ghall-ewwel eccezzjoni, l-azzjoni tal-attur hija intempestiva stante li, jekk qed jippretendi dritt ta' passagg aktar jew akbar milli ghandu, dana ghadu ma giex il-waqt biex jezercitah u allura lanqas ma seta' gie spoljat minnu, mil-esponenti;

3. illi l-attur ma ghandux id-dritt ta' passagg li ppretenda verbalment minn ghand il-konvenut, ossija dak li jghaddi minn fejn irid u joghogbu, meta jkun irid, u li jghaddi b'liema ingenji jrid a dannu tal-esponenti w l-prodott tieghu;

4. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri skond il-ligi;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut Joseph Zahra u l-lista tax-xhieda relativa;

Rat is-sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fit-tmienja u ghoxrin (28) ta' Frar, 2002 illi permezz taghha l-Qorti, filwaqt illi laqghet l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut Napuljun Carabott, cahdet it-talbiet kollha attrici fil-konfront tal-istess konvenut, stante li l-allegat spoll ma

giex ippruvat fil-konfront tal-istess konvenut Napuljun Carabott, u ghalhekk illiberat lill-istess konvenut mill-osservanza tal-gudizzju, cahdet l-eccezzjonijiet tal-konvenut Joseph Zahra, u filwaqt illi cahdet it-tielet talba attrici stante li hija intempestiva w infondata fil-fatt u fid-dritt anke fil-konfront tal-istess konvenut Joseph Zahra, laqghet l-ewwel u t-tieni talbiet attrici biss fil-konfront tal-konvenut Joseph Zahra b'dan illi: 1. iddikjarat li l-istess konvenut Joseph Zahra kkommetta spoll vjolenti w illegali fil-konfront tal-attur; 2. ikkundannat lill-istess konvenut Joseph Zahra sabiex fi zmien qasir u perentorju ta' erbghin (40) gurnata minn dakinhar tas-sentenza jerga' jirreintegra lill-attur fid-dritt li kien jippossjedi u cioè li jghaddi bit-*truck* ossija *van* u l-*bailer* minn fuq l-ghelieqi f'idejn l-istess konvenut Joseph Zahra u dan fir-rigward tal-passagg indikat bl-ittri "X1" u "X4" fuq il-pjanta esibita bhala Dok. "A" a fol. 28 tal-process u indikat ukoll bin-numri "8" u "4" u mmarkat bl-ahmar fuq il-pjanta esibita bhala Dok. "FD1" redatta mill-perit Tekniku Frederick Doublet u esibita a fol. 67 tal-process, b'dan li jitnehha mill-konvenut kull ostakolu fiziku u materjali mill-istess passagg b'mod li jkunu jistghu jghaddu l-ingenji fuq indikati, inkluz li l-istess passagg indikat ma jibqax jigi mahdum mill-istess konvenut Joseph Zahra, u dan taht id-direzzjoni u supervizzjoni tal-istess Perit Frederick Doublet li qed gie nominat ghal tali skop sabiex jaghmel supervizzjoni tal-istess, u fin-nuqqas li dan isir fit-terminu fuq indikat awtorizzat lill-attur sabiex huwa jaghmel ix-xogholijiet necessarji sabiex jigu mnehhija l-istess ostakoli ghall-uzu minnu tal-istess passagg, dejjem taht id-direzzjoni tal-istess perit tekniku Frederick Doublet u kollox a spejjez tal-istess konvenut Joseph Zahra, bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficjali tal-4 ta' Novembru, 1999 u tal-istess Perit Tekniku a karigu tal-konvenut Joseph Zahra, b'dan però li l-attur ghandu jsofri l-ispejjez inkorsi f'din il-kawza mill-konvenut Napuljun Carabott, u dana wara illi kkunsidrat hekk:

"**A. PRINCIPJI LEGALI**

"Illi l-principji bazilari tal-azzjoni ta' spoll gew ikkonfermati diversi drabi fis-sentenzi nostrali, ibbazati fuq l-**Artikolu 534 tal-kap 16** u l-**Artikolu 791 tal-Kap 12** tal-Ligijiet ta'

Malta, u huma bbazati fuq it-tlett rekwisiti tal-*actio spolii* u cioè:
(i) *possedesse*
(ii) *spoliatum fuisse*
(iii) *infra bimestre deduxisse*.
"Illi tali principji u rekwiziti gew ezawrjentement ikkonsidrati fis-sentenzi ta' din il-Qorti fl-ismijiet "**Natalino u Marie Josette konjugi Agius vs Antonia Said**" (Citazzjoni Numru 2426/97/RCP) deciza fit-13 ta' Jannar 1999 u "**Joseph Mary Debono et vs Dr. Tanya Sciberras Camilleri noe**" (Citazzjoni Numru 1704/98/RCP) deciza fid-29 ta' April 1999, u s-sentenzi hemm citati, u din il-Qorti taghmel riferenza ghall-istess u l-gurisprudenza hemm citata fejn gew eccentwati l-premessi principji:-
(a) L-attur irid jipprova li fil-mument tal-ispoll, huwa kien fil-pussess tal-oggett spoljat, izda tali pussess ma hemmx bzonn li jkun pussess b'titolu ta' proprjetà jew servitù, izda anke **purament materjali jew di fatto**, izda mhux ta' mera trolleranza (**Joseph Vassallo Gatt nomine vs Joseph Camilleri proprio et nomine** - App. 26 ta' Jannar 1996).
(b) "L-istess pussess ma ghandux ikun ekwivoku u jrid ikun manifest" (**Gio Maria Tonna vs Gius Maria Tonna** - P.A.H.H. 21 ta' Frar 1983), però "pussess qasir hafna u sahansitra mumentarju huwa bizzejjed biex jawtorizza l-azzjoni ta' spoll" (Vol. XXXVII, P. II, pg. 642; b'dan li l-pussess ma kellux ikun ekwivoku u kellu jkun manifest (**Camilleri vs Giglio** - Vol X - p. 55, 56)."
"In effetti fis-sentenza "**Marthese Borg vs Gorg Borg**" (P.A. - 25.2.1993) inghad li:
"*L-univocità ta' tali pussess jew detenzjoni in fatti jehtieg li tirrizulta cara mill-fatti u tkun tali li tosta ghall-intenzjoni spolljattiva tal-pussess stess*."
"Dawn il-principji gew ribaditi fis-sentenza tal-Appell fl-ismijiet "**Emanuel sive Leli Sammut vs John Sammut**" (Citazzjoni Numru 585/93GV) tad-19 ta' April 1999 fejn l-istess Qorti tal-Appell sostniet li:
"*L-attur allura kellu qabel xejn jipprova l-element tal-pussess. Kellu jipprova b' mod konklussiv li kellu 'un possesso di fatto' u mhux pussess bazat fuq xi mera tolleranza li ma tkunx bizzejjed biex isservi ta' fondament*

ghall-akkwist tal-pussess mehtieg bhala bazi ta' din l-azzjoni." (**Ann Wismayer vs Rinaldo Wismayer Agius** - P.A. 5 ta' Ottubru 1992)."

"(c) Illi a bazi tal-**Artikolu 791(3) tal-Kap 12**, il-Ligi tipprovdi tassattivament li:-

"*Il-Qorti ghandha tezamina biss il-fatt tal-pussess jew tad-detenzjoni u l-fatt tal-ispoll*."

"Hekk il-kawza "**Joseph Cilia et vs Loreto Camilleri et**" (P.A. FGC - Citazzjoni Numru 1163/93/FGC) tat-12 ta' Gunju 1998 gie riaffermat li:-

"*Il-Ligi taghna fl-azzjoni ta' spoll ma tghatix lok ghall-ebda indagini ohra barra minn dik li tistabilixxi (a) il-fatt ta' pussess/detenzjoni u (b) il-fatt ta' spoll. Indagini limitatissima, rigoruza u skarna li ma tinsab f'ebda legislazzjoni ohra, u ghalhekk, bir-rispett kollu ghal decizjonijiet li ppermettew indagnijiet bazati fuq x'jghidu u x'ma jghidux guristi u awruri Francizi u Taljani, huwa ghal kollox irrelevanti u inapplikabbli fil-kuntest tal-ordinament guridiku taghna*." (**Carlo sive Charles Cardona et vs Francesco Tabone** - Appell 9.3.1992). Tal-istess portata hija s-sentenza "**Mariano Farrugia et nomine vs Peter Paul Cutajar**" (Citazzjoni numru 1441/97/FGC tat-23 ta' Ottubru 1998) fejn il-Qorti accentwat li:-

"*Din l-azzjoni ta' spoll hija koncepita bhala azzjoni rapida u effikaci ghall-iskop li ma thalli lil hadd jiddisturba 'stat ta' fatt' arbitrarjament u hija intiza unikament biex iggieghel lill-konvenut li jerga' jqieghed il-haga fl-istat li kienet qabel ma ddisturbaha u daqshekk biss*" kif jghid bl-aktar mod car l-**Artikolu 791(1) tal-Kap 12** li sfortunatament jigi hafna drabi injorat."

"(d) Illi l-vjolenza mehtiega fl-ispoll hija biss dik li l-att ta' spoll ikun arbitrarju u kontra l-volontà tal-pussessur b'mod li jista' jghati lok ghall-azzjoni ta' danni kontra min ikun ghamel dak l-att (**Joseph Scerri vs Spiridione Falzon** - P.A. A.M. 24.1.1958; **Joseph Vella vs Salvu Micallef** - P.A. JSP 30.4.1991)."

"(e) Tali artikoli fuq citati huma ta' ordni pubbliku u ghalhekk ma humiex ammessi eccezzjonijiet hlief eccezzjonijiet delatorji (**Margherita Fenech vs Paolo Zammit** - P.A. 12.4.1958, Vol XLLI. Pg. 973; **Carmelo Sacco vs Paul Sacco** - Appell 23.1.1998)."

"f) Illi ta' partikolari interess, fl-ambitu tal-kawza odjerna huwa dak stabbilit fis-sentenza "**Alfred Pisani et vs Victor Farrugia**" (P.A. FGC - 21 ta' Jannar 1994)."
"*Jinghad li la l-Ligi u lanqas il-gurisprudenza ma jaffermaw il-principju li biex wiehed jirnexxi b'din l-azzjoni ta' spoll huwa ghandu jkollu pussess esklussiv. Anzi l-Qrati nostrali dejjem ippremettew li ko-possessur jagixxi b'din l-azzjoni kontra ko-pussessur iehor u jikkommetti spoll ghad-dannu tieghu u dan minhabba li l-azzjoni ta' spoll ghandha l-iskop li tipproteggi l-pussess u mhux il-pussess esklussiv*."
"(g) L-azzjoni ta' spoll trid issir "*fi zmien xahrejn mid-data tal-kummissjoni tal-att spolljattiv*", b'dan li skond il-pronunzjament fis-sentenza "**Norman Vassallo vs Filomena Esposito**" (Appell - 18 ta' Gunju 1993) inghad li "*meta tinghata l-eccezzjoni li l-azzjoni ta' spoll privileggjat ma saritx fiz-zmien preskritt mill-Ligi, il-prova ta' dan tinkombi fuq l-eccipjenti ghaliex skond l-Artikolu 562 tal-Kap 12, l-obbligu tal-prova tal-fatt imiss dejjem lil min jallegah*."
"Illi minbarra dan dawn il-principji gew dejjem ikkonfermati fis-sentenzi moghtija minn din il-Qorti kif presjeduta fl-ismijiet "**N.M.J. Agius vs A. Said**" (P.A. RCP 13 ta' Jannar 1999 Citaz. Numru 2426/97/RCP); "**Joseph Mary Debono vs Dr. Tanya Sciberras Camilleri nomine**" (P.A. 26 ta' April 1999 Citaz. Nru. 1704/98/RCP); "**Dr. René Frendo Randon vs David Sciberras**" (P.A. 20 ta' Mejju 1999 Citaz Nru. 2459/98/RCP); "**C. Fino and Sons Limited vs Market Consult Limited**" (P.A. 1 ta' Lulju 1999 Citaz. Nru. 1596/98/RCP); "**Maria Concetta Lando vs Eugenio Galea**" (P.A. 15 ta' Gunju 1999, Citaz. Nru. 610/99/RCP); "**Christine Ward vs Neville Ward**" (P.A. 13 ta' Lulju 1999, Citaz. Numru 2082/98/RCP); "**Nazzareno Camilleri vs Joseph Buhagiar**" (P.A. 30 ta' Novembru 1999, Citaz. Numru 2328/98/RCP); "**Alan Mckay vs Jacqueline Mckay**" (P.A. 27 ta' Jannar 2000, Citaz. Numru 1660/98/RCP); "**Salvu Gauci vs Gaspare Psaila**" (P.A. 11 ta' April 2000, Citaz. Numru 1887/97/RCP); "**Abela vs Abela**" (P.A. 13 ta' April 2000, Citaz. Numru 1949/99/RCP); "**John Saliba vs Joanne Refalo**" (P.A. 13 ta' April 2000, Citaz. Numru 467/98/RCP); "**Anthony Micallef vs Doris Micallef**"

(P.A. 2 ta' Mejju 2000, Citaz. Numru 1167/99/RCP); "**Carmelo Fenech vs Joseph Vella**" (P.A. RCP 3 ta' Ottubru 2000); "**Carmelo Mifsud vs Giuseppi Schembri**" (P.A. RCP 25 ta' Ottubru 2000); "**Clive Simpson vs Louis Muscat et**" (P.A. 13 ta' Frar 2001, Citaz. Numru 2451/98/RCP); "**Neville Xuereb vs Raymond Aquilina**" (P.A. RCP 14 ta' Marzu 2001; "**Marcus Xuereb vs Raymond Aquilina et nomine**" (P.A. 14 ta' Marzu 2001, Citaz. Numru 2142/99/RCP); "**NMR Properties Limited vs Raymond Aquilina et nomine**" (P.A. 14 ta' Marzu 2001, Citaz. Numru 2141/99/RCP); "**Giuseppi Spiteri vs Anthony Theuma**" (P.A. RCP 26 ta' April 2001); "**Mark Napier vs André Bianchi**" (P.A. 26 ta' April 2001, Citaz. Numru 692/99/RCP); "**Michael Fenech vs Licari Estates Limited et**" (P.A. 26 ta' April 2001, Citaz. Numru 2139/99/RCP); "**Paul Carbonaro vs Norman Dimech**" (P.A. 12 ta' Lulju 2001 - Citaz. Numru 632/98/RCP) u "**Salvu Briffa et vs Girolamo Bugeja**" (Citaz. Numru 981/99/RCP)."

"**B. APPLIKAZZJONI TAL-LIGI GHALL-KAZ '*DE QUO*'.**

"Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-attur Anglu Abela qed jallega li huwa kien jahdem ghelieqi msejjha "Ta' Lamburdi" li qabel kienu jinhaddmu minn Carmelo Spiteri b'effett mis-sena 1979, u sabiex jaccedi ghall-istess ghelieqi kien jghaddi, kif kien jaghmel qablu Carmelo Spiteri ghall-40 sena shah minn fuq passaggi fuq l-ghelieqi rispettivi mahduma mill-konvenuti Napuljun Carabott u Joseph Zahra, liema passagg, indikat fuq il-pjanta esibita bhala Dok. "A" a fol. 28 tal-process huwa indikat bl-ittri "X3" sa "X4" tal-istess, u dan il-passagg kien jintuza sabiex l-istess attur, u qablu Karmenu Spiteri jidhol fl-eghlieqi tieghu, u dan ukoll bl-ingenji kollha li kien hemm bzonn. Illi xi tlett snin qabel Napuljun Carabott oggezzjoni li l-attur jibqa' juza' l-istess passagg, u l-konvenut l-iehor issuggerixxa li l-attur minflok jibda juza' passagg iehor indikat bhala "X1" sa "X4" fuq l-istess pjanta indikata, u fil-fatt hekk beda jsir sakemm inqala' l-incident in kwistjoni sakemm fit-2 ta' Novembru 1999 fejn il-konvenut Zahra kien harat mill-gdid dan il-passagg, u ghalhekk ma setghax jghaddi mill-istess passagg, u

interpella lill-konvenuti sabiex ihallu l-attur jezercita dan id-dritt ta’ passagg izda l-konvenuti baqghu inadempjenti.

“Illi dwar dan l-incident l-istess attur ghamel rapport esibit a fol. 28 tal-process li jinsab ikkonfermat mix-xhieda ta’ **P.S. 1386 Anthony Agius** fix-xhieda tieghu tal-14 ta’ Gunju 2000, u kkonferma li l-istess Zahra, l-konvenut kien harat il-passagg u l-konvenuti odjerni ostakolaw fizikament lill-attur milli juza’ l-istess passagg. L-istess xhud insista li l-konvenuti kienu qalulhom li l-attur kien juza’ l-passagg bwona grazzja taghhom biss u mhux bi dritt.

“Illi min-naha tieghu l-konvenut **Matteo Degabriele** sostna u kkonferma fl-affidavit tieghu tal-10 ta’ Ottubru 2000 li l-istess attur ghandu dritt ta’ passagg minn dak indikat fuq il-pjanta Dok. “A” immarkat “X” sa “X1” izda mhux fuq il-parti indikata bhala “X1” sa “X2”, li huwa l-mertu tal-kawza odjerna, ghalkemm l-attur xorta beda juza’ l-ahhar passagg imsemmi anke bil-van u fid-data in kwistjoni ghamel ghall-attur bil-gebel. Sostna wkoll li kien ghamel katina fil-bieb tal-istess passagg.

“Illi **George Degabriele** fl-affidavit tieghu tal-10 ta’ Ottubru 2000 kkonferma t-tezi tal-konvenut l-iehor u sostna li l-attur kien “*jippersisti kontinwament* (li jghaddi mill-istess passagg) *liema haga kienet qed turta sew lili, lill-missieri u ta’ hdejna*”. Kellmuh kemm-il darba biex jieqaf milli jaghmel dan u sar l-incident mertu tal-kawza odjerna.

“Illi **Joseph Zahra** sostna li l-attur kien dejjem juza’ l-passagg immarkat fuq l-istess pjanta immarkata bhala Dok. “A” bl-ittri “X3” sa “X4”, izda wara l-istess attur beda jippretendi li minflok juza’ l-passagg indikat bl-ittri “X1” sa “X4”, izda skond l-istess xhud huwa dejjem waqqfu milli jaghmel dan u fil-fatt beda jizra’ l-istess passagg li kien qed jippretendi l-attur.

“Illi **Napuljun Carabott** sostna li l-attur kellu dritt ta’ passagg mill-moghdija antika u qatt ma kellu dritt jidhol minn fuq nofs ir-raba’ tieghu, u sar jaf li l-istess attur kien qed juza’ dan il-passagg il-gdid ghal cirka sentejn u kien oggezzjona mieghu ghal dan.

“Illi qabel xejn din il-Qorti tordna li x-xhieda u d-dokumenti migjuba u esibiti fil-kawza fl-ismijiet “**Angelo Abela vs Mattew Degabriele et**” (Citaz. Numru 2646/99/RCP) ghandhom jghoddu ghall-provi wkoll f’din il-kawza, u l-

istess ghar-rapporti peritali redatti mill-Perit Tekniku Frederick Doublet, u in vista tal-verbal tat-28 ta' Novembru 2001 fil-kawza l-ohra tordna li r-ritratti numru 5 sa 11 mehuda mill-istess Perit Tekniku waqt l-access u esibiti f'dan il-process u jigu inseriti minflok fl-atti tal-kawza l-ohra.

"Illi fl-opinjoni ta' din il-Qorti mill-provi prodotti jirrizulta li cirka hames snin ilu sar qbil bejn il-partijiet fil-kawza sabiex l-attur jibda juza' l-passagg mertu tal-kawza odjerna indikat bl-ittra "X1" sa "X4" fuq il-pjanta esibita bhala Dok. "A" a fol. 21 tal-process, u indikat bl-ahmar bin-numri "8" sa "4" mill-pjanta redatta mill-perit tekniku a fol. 67 tal-process, u l-attur hekk beda jaghmel, sakemm inqala' l-incident tat-2 ta' Novembru 1999 meta l-konvenut Zahra harat l-istess passagg u l-konvenut l-iehor insista mal-attur li huwa ma kellu ebda dritt jghaddi minn fuq ir-raba' tieghu minn dak il-passagg u bl-ingenji fuq indikati u ghalhekk bl-agir tal-konvenut Zahra l-attur gie impedut milli jkompli jaghmel uzu mill-istess passagg b'mod fiziku u attwali ghaliex kien jidhol fil-mizrugh.

"Illi dan il-passagg fil-fatt beda jintuza' mill-attur minflok dak li kien jigi uzat qabel minnu indikat bl-ittri "X3" u "X4" fuq il-pjanta Dok. "A", u mill-provi prodotti din il-Qorti hija konvinta li s-sitwazzjoni attwali li tat lok ghal din il-kawza, fejn l-attur beda juza' l-ahhar passagg mertu tal-kawza odjerna, sar mhux biss bi ftehim mal-istess konvenuti, izda addirittura fuq suggeriment taghhom, tant li l-istess konvenuti ammettew li huma kienu hallew lill-attur juza' dan l-istess passagg hekk imsejjah gdid, sakemm huma hassew li dan huwa inkonvenjenti ghalihom u ghalhekk il-konvenut Joseph Zahra kkommetta l-ispoll mertu tal-kawza odjerna, billi harat l-istess passagg, kif il-Qorti setghet hija stess tikkonstata fid-data meta nzamm l-access minnha bl-ghajnuna tal-Perit Tekniku, li indika l-istess passagg fuq il-pjanta minnu redatta.

"Illi fil-fatt mid-dikjarazzjoni tal-istess konvenuti jirrizulta ammess li l-attur kien qed juza' l-istess passagg il-gdid u dan ghal diversi drabi, u l-unika haga li l-istess konvenuti qed jikkontendu huwa li l-attur ma ghandux dritt li juza' dan il-passagg ghall-estensjoni li jrid huwa u cjoè sabiex jidhol bl-ingenji tieghu; però din ma hijiex eccezzjoni li tista' titqajjem f'kawza ta' spoll, stante li kif fuq inghad dak

li din il-Qorti trid tezamina huwa biss il-fatt ta’ pussess huwa ta’ liema xorta jkun tal-attur, il-fatt li sar l-ispoll, u li din l-azzjoni saret entro t-terminu preskritt mill-ligi.

“Illi fl-opinjoni ta’ din il-Qorti jirrizulta li l-attur, bil-kunsens tal-konvenuti, anzi fuq suggeriment taghhom, beda juza’ l-istess passagg ghal diversi snin, u ghalhekk l-element ta’ pussess gie ppruvat, tant li l-konvenuti fil-kawza l-ohra Mattew u George Degabriele sostnew li l-istess attur kien persistenti fl-uzu tal-istess passagg, mentri l-konvenut Joseph Zahra sostna li huwa jaf li l-attur kien qed juza l-istess passagg anke bl-ingenji tieghu, però wara kkontesta li l-istess attur ma kellux dritt sabiex jghaddi bl-istess ingenji fuq l-art tieghu u kien ghalhekk li huwa harat l-istess passagg, u dan fil-fatt huwa l-element ta’ l-ispoll f’din il-kawza li gie wkoll pruvat stante li l-konvenut fizikament u billi hadem l-istess passagg impedixxa lill-istess attur milli juza’ l-passagg in kwistjoni bil-van u bil-*bailer*, u ghalhekk l-azzjoni attrici ta’ spoll giet ppruvata u t-talbiet attrici rigward l-istess qed jigu milqugha fil-konfront tal-konvenut Joseph Zahra.

“Illi jekk tali pussess jammontax ghall-dritt ma huwiex il-mertu ta’ din il-kawza, u ghalhekk din il-Qorti ma hijiex u ma tistax tikkummenta fuq l-istess, u ghalhekk id-difiza tal-konvenuti fuq in-nuqqas ta’ ezistenza ta’ dritt ta’ passagg fil-konfront tal-attur ma hijiex proprjament difiza ghall-azzjoni attrici, liema allegazzjoni tal-konvenuti ghandha tigi deciza fuq il-mertu f’kawza *ad hoc*, però tali allegazzjoni u vantazzjoni tal-konvenuti ma kellhiex twassal sabiex l-istess konvenut Joseph Zahra jiehu l-ligi b’idejh, kif fil-fatt ghamel, u ghalhekk giet esperita din l-azzjoni sabiex izomm l-*istatus quo*, u jigi protett il-pussess biss *ut sic* b’rispett lejn ir-*Rule of Law*.

“Illi però fl-opinjoni tal-Qorti, is-sitwazzjoni hija differenti ghal dak li jirrigwarda l-konvenut Napuljun Carabott, stante li mill-provi attrici ma jirrizultax li l-istess konvenut ghamel xi haga sabiex jostakola l-istess passagg tal-attur, ghalkemm huwa qed jikkontesta l-modalità tal-istess passagg, kif jidher car mill-eccezzjonijiet tieghu, u ghalhekk fil-konfront tal-istess konvenut Napuljun Carabott ma giex ippruvat li l-istess konvenut ikkommetta xi spoll ghad-dannu tal-attur, u ghalhekk it-talbiet attrici fil-

konfront tal-konvenut Napuljun Carabott ghandhom jigu respinti.
“Illi dwar it-tielet (3) talba tal-attur sabiex jinhareg *mandat in factum* kontra l-konvenuti, din il-Qorti thoss li din it-talba hija intempestiva, stante li ma giex ippruvat li l-attur ma ghandux “*mezz iehor ta’ esekuzzjoni*” *ai termini* tal-**artikolu 385(4) tal-Kap 12**, u ghalhekk fl-isfond ta’ dan kollu din il-Qorti thoss li t-talba attrici relattiva ghall-istess hija fil-fatt f’dan l-istadju intempestiva.”

Rat ir-rikors ta’ l-appell tal-konvenut Joseph Zahra illi bih, ghar-ragunijiet hemm esposti, talab illi tithassar u tigi revokata s-sentenza fil-parti deciza kontrih imma illi tigi konfermata l-parti deciza favurih, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-attur;

Rat ir-risposta ta’ l-appell ta’ l-attur appellat illi biha, ghar-ragunijiet hemm esposti, issottmetta illi l-appell interpost ghandu jigi michud bl-ispejjez;

Rat il-provvediment ta’ dina l-Qorti tad-disgha u ghoxrin (29) ta’ Ottubru, 2002 illi permezz tieghu giet milqugha t-talba ta’ Nadia Schiavone, Maryrose Schiavone, Elvira Abela u Anthony Abela, maghmula permezz ta’ rikors ipprezentat fis-sitta u ghoxrin (26) ta’ April, 2002, sabiex jigu ammessi li jintervjenu f’din il-kawza *in statu et terminis*;

Ezaminat l-atti kollha tal-kawza;

Trattat l-appell fl-udjenza tas-26 ta’ Novembru, 2002;

Ikkunsidrat ulterjorment:

Illi, qabel xejn, il-Qorti trid taghmilha cara illi dak illi jinghad fil-paragrafu enumerat tlieta, ittra ‘a’ (3a.) fir-rikors ta’ appell ma jistax jigi konsidrat bhala xi aggravju <u>kontra s-sentenza appellata</u>. F’dan il-paragrafu jinghad biss hekk:
“l-ewwel qabel kollox gie sollevat (*sic*) l-eccezzjoni ta’ **infondati fil-fatt u fid-dritt** ghar-rigward **il-pretenzjonijiet** ta’ Angelo Abela liema opposizzjoni da parti tal-appellant gie **korroborat** mix-xhieda ta’ **Napuljun Carabott** kif ukoll

Matteo Degabriele u ibnu George Degabriele. F'dan ir-rigward ma jistax jigi promoss (*sic*) '**azzjoni ta' spoll**' li f'dan ir-rigward hu **purament spekulattiv** sabiex l-appellat johloq '**allegat dritt**' u '**allegat stat ta' fatt**' li ma jezistix."

Ikkunsidrat:

Illi dawk illi jistghu jigu konsidrati bhala aggravji tal-konvenut appellant kontra s-sentenza appellata huma s-segwenti:

(1) illi ma jirrizultax pruvat illi l-attur appellat kellu l-pussess materjali ta' dak illi huwa qed jallega illi gie spoljat minnu;

(2) illi ma jirrizultax pruvat illi ntuzat vjolenza mill-konvenut appellant; u

(3) illi l-appellant u x-xhieda minnu prodotti huma kredibbli waqt illi l-attur appellat m'huwiex u, ghalhekk, l-ewwel Qorti ghamlet apprezzament zbaljat tal-fatti u tal-principji;

Illi fil-fehma tal-Qorti huwa l-ahhar aggravju illi ghandu jigi konsidrat l-ewwel ghaliex id-determinazzjoni tieghu tincidi fuq il-konsiderazzjoni taz-zewg aggravji l-ohra;

Ikkunsidrat:

Illi huwa principju ben stabbilit illi qorti fi grad ta' appell ma tiddisturbax l-apprezzament tal-provi prodotti maghmul minn qorti ta' *prima istanza* sakemm ma jkunx hemm ragunijiet gravi biex tiddipartixxi minn tali apprezzament;

Illi fis-sentenza appellata l-ewwel Qorti, wara illi kkumentat *in extenso* u b'mod korrett dwar il-principji illi jirregolaw l-istitut ta' l-ispoll u wara illi ghamlet riassunt tal-provi prodotti, ghamlet l-apprezzament taghha ta' dawn il-provi u applikat dan l-apprezzament ghall-principji legali in materja. Dan l-apprezzament l-ewwel Qorti ghamlitu fil-pagni 15 sa 18 tas-sentenza appellata, riprodotti aktar qabel fis-sentenza odjerna;

Illi dina l-Qorti, wara illi ezaminat bir-reqqa l-provi prodotti, taqbel ma' l-apprezzament ta' dawn il-provi maghmul mill-ewwel Qorti u, konsegwentement, l-ahhar aggravju tal-konvenut appellant ma jirrizultax fondat u qed jigi respint. Jidher illi l-ewwel Qorti tat aktar affidament lil dak illi xehed l-attur milli lil dak illi xehed il-konvenut appellant, Joseph Zahra. Dina l-Qorti ukoll hija konvinta illi l-attur huwa aktar kredibbli mill-konvenut Joseph Zahra ghaliex, apparti konsiderazzjonijiet ohra, filwaqt illi l-attur, kemm fl-affidavit tieghu u kemm waqt il-kontroezami, kien konsistenti u skjett, il-konvenut appellant ta prova cara illi mhux affidabbli. Infatti, filwaqt illi dan il-konvenut jibda l-affidavit tieghu - illi ma jirrizultax meta sar u illi gie esibit permezz ta' nota pprezentata fit-tlieta u ghoxrin (23) ta' Ottubru, 2000 - hekk:
"Illi jiena nghid li qabel l-attur fuq l-art in kwistjoni kien hemm jahdimha certu Karmnu Spiteri, waqt li Anglu Abela [l-attur] ilu li dahal fuq din l-art madwar tlettax, hmistax il-sena" (sottolinear ta' dina l-Qorti),
l-istess konvenut, waqt illi kien qed jixhed fit-tmienja u ghoxrin (28) ta' Novembru, 2001, ghad-domanda tad-difensur tieghu dwar kemm kien ilu jaf lill-attur jahdem l-istess art, wiegeb hekk:
"Ma nahsibx li ilu aktar minn ghaxar snin" (sottolinear ta' din il-Qorti).
Inoltre, l-attur fl-affidavit tieghu jghid illi r-raba' in kwistjoni ilu bi qbiela ghandu mill-1979 u in sostenn ta' dan huwa esibixxa fotokopja ta' ricevuta (dokument 'XY', fol. 27);

Ikkunsidrat:

Illi, kif ghadu kemm inghad, dina l-Qorti hija konvinta illi l-verzjoni tal-fatti moghtija mill-attur appellat hija aktar kredibbli minn dik illi tirrizulta mill-provi prodotti mill-konvenut appellant. Minn dak illi xehed l-attur jirrizulta illi qabel ma nqala' l-incident tat-2 ta' Novembru, 1999 l-attur kien ilu cirka tlett (3) snin jaghmel uzu mill-passagg indikat bhala 'X1' sa 'X4' fuq il-pjanta a fol. 28 tal-process. Konsegwentement, anqas l-ewwel (1) aggravju tal-konvenut appellant - dak illi l-attur appellat ma kellux il-"pussess materjali" ta' dan il-passagg - ma huwa fondat;

Ikkunsidrat:

Illi kemm minn dak illi xehed l-attur u kemm minn dak illi xehed P.S. 1386 Anthony Agius (fol. 44) jirrizulta pruvat sodisfacentement illi ghall-habta tat-2 ta' Novembru, 1999 il-konvenut appellant harat il-passagg in kwistjoni minghajr il-kunsens ta' l-attur. Illi, ghalhekk, anke l-element tal-vjolenza ezercitata mill-konvenut appellant jinsab ippruvat u, konsegwentement, anqas it-tieni (2) aggravju ma jista' jigi akkolt;

Ghal dawn il-motivi:

Tiddisponi mill-appell billi tichdu kwantu intalab illi dina l-Qorti "thassar u tirrevoka s-sentenza fil-parti deciza kontrih" (jigifieri kontra l-konvenut appellant) u billi tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier taghha, b'dan illi t-terminu perentorju ta' erbghin (40) gurnata ghar-reintegrazzjoni stabbilit fil-parti deciziva tas-sentenza appellata ghandu jibda jiddekorri mil-lum;

Tordna illi l-ispejjes ta' din l-istanza jigu sopportati kollha mill-konvenut appellant u illi dawk ta' l-intervenuti fil-kawza ghandhom jigu sopportati mill-istess intervenuti.

--------------------------------TMIEM--------------------------------